

Jaadewerk

Ene Jaadefrönk hõllt fü ze spare
sisch jede Daach die fresche Saache
et leefste us dr eeje Jaade
statt us Tant Emma höre Lade.
Dä hät dõbej nauch Freud on Loß,
och wänn-e dõfür wirke moß,
on spöit ¹ suja bej Röggepeng
on Häxeschouß nauch en de Häng.
Met Böttele ² on Zik-duut-schlõnn
han Jaadefrõngde nüüß ze donn.

Statt ävve mä droplauß ze wöhle,
sollt me als Jaadenieres föhle,
wie alles su zesaamehenk,
damet et Jaadewerk jelenk.

De Äepel deet me *sätze*, säät me.
De Bonne, weeß dr Fachmann, *läät* me.
On Planze deet me kott äntschlaube
met Jaadeleng ³ on Paußpenn ⁴ *paube* ⁵.
Bejm *Siene* ⁶ darf me net verjeiße,
dat Vüel dat Jesöoms ⁷ jäe freiße.
Wänn me dat nämlisch net deräk
komplätt met Jaadedrück bedäck,
dann kamme kott drop Möische ⁸ senn,
die dat am op am pecke sen.

Wat me em Jaade alles bruch,
– ene Schöppe-Stel, ene Knuetschelestruch ⁹,
ene Rääsch on Tüütschere met Sqõm,
en Schörres-Ka on angere Krõõm,
wie Jrafschöpp, Jeeßkann, Rattejeff –
dat kööf me sisch em Fachjeschäff.

¹ spuckt ² mit langsamem Arbeiten ³ Pflanzleine ⁴ Pflanzholz
⁵ einpflanzen ⁶ beim Säen ⁷ das Gesäte ⁸ Spatzen ⁹ Stachelbeer-
strauch

Dauch wat me donn moß, wie on wann,
dat kött op die Erfahrung aan.
Die krit me langsam met de Johre.
Die eß nu ens net aajeboere.
Och kann et övvehaup net schade,
wänn me en senge eeje Jaade
fü alles, wat me maat on deet,
ene jröne Dumm ¹ bejm Wirke hät.

Dat alles och joo waaße kann,
jehüet natürlisch Meiß ² dō draan;
on jede äschte Jaadefrönk
dä weeß: et wieß mä, wämme dönk ³!
Wer Jlöck hät, kännnt ene Buur met Köh
on krit va däm jet Seckpool-Bröh ⁴.
Hä jeeß jezielt dä Seckpool dann
a de Tomateplanze draan.
En Ka vōll Köttele vam Päed
wör fü dr Jaade och net schläet.
Dauch die, dat hüet me emme wie,
send hü faß janet mi ze krijje.

Die kotte Struchbonn wieß ⁵ am Struch.
Die Stäckebonn klömp Stäcke huuch.
Dauch vürher moß et iesch jelenge,
die Stäcke en de Äed ze brenge.
Me bruch dōfür en Ise-Stang,
su eene Meter zwanzisch lang,
on maat em Boem e Lauch dōmet,
wō dann en Bonnestang dren kött.

Su enjeflehschde Jaadejäcke,
die jrön Jemöös on Bloome träcke,
die ärjere sisch füze Fräcke
em Jaade övve all die Schläcke ⁶.
Se freiß an Andiev ⁷, Spinat
on Kōppschlaat sisch all stief on satt.
Die Afwehrstrategie met Bier
helep allemieschdens nüüß dōwie.

¹ Daumen ² Mist ³ düngt ⁴ Jauchebrühe
⁵ wächst ⁶ Schnecken ⁷ Endiviensalat

De Mõllmüüs ¹ kruffe dūrēsch dr Dräck
on send dr Ramenasse-Schräck.
Die naare ² se va onge af,
en janze Rej op eene Schnaaf ³.
Wänn alledings et ens jelenk
on me die Jäng va dänne fenk,
dann kamme se, su hüēt me saare,
met stenke Herreksköpp ⁴ verjaare.
Normalewies helt su en Muus
dä Föischjestank op Duę ⁵ net us.

Wie Planze waaße, dat kött janz
drop aa, wie me die Planze planz;
dänn döckes send trotz Arbeets-Iefe ⁶
de Kappesbla ⁷ vøll Onjeziefe.
Et jit su-n Bio-Spezialiste,
die komme dann on saare: »Sißte!
Höttsde die Kühl ⁸ em Mõondscheng naats
bej de Radiesjere jesatz,
dann wöre dọ va Aafang aa
keen Ruppe ⁹ on keen Blattlüüs draa!«

Dat Planze frej van Onjeziefe
jesonk on joo verdaulich blieve,
soll me en senge Jaade nit se
met Jeff behandele on spritze.
Wer hü net bioloorisch schaff,
dä schravelt ¹⁰ ömmesönz sisch af.

Et mięschde, wat em Jaade steet
on wat dr Jäedener ernte deet,
eß net fü enzekällere.
Dat kött janz fresch op Tällere
als Schlaat, als Zupp, als jrön Jemöös,
weil et jesonk on nahrhaff eß.

¹ Wühlmäuse ² nagen ³ auf einmal ⁴ stinkende Heringsköpfe

⁵ auf Dauer ⁶ Arbeitseifer ⁷ Weißkohlblätter ⁸ Grünkohl

⁹ Raupen ¹⁰ sich abmühen ⁹ an Eingemachtem ¹⁰ trockenet ⁵ sich abmühen

Of Papp de Bonne plöcke deet,
of hä de Äÿze ernte jeet,
henk dɔvan af, wat Mamm jäÿ maat,
on wɔfür se hü opjelaat :
jäÿ Bonne fäämp ¹ of leeverere
e Kauche Äÿze kevvere ².

E beßje wid och enjemaat
on fü dr Wenkter opbewaat.
Et freut de Huusfrau, wänn se jet
a Enjemaats ³ em Käller hät.
Lang halde Decke Bonne sisch,
wänn me se vürschreffmäßisch drüsch ⁴.
De Broÿmele ⁵, die friert me en,
damet se länger haltbar sen.
Dat deet me och met ange Beere
on Kiÿsche, met on ohne Käÿere.

Völl Jaadefröngde wönsche sisch
am Wäÿsch äntlang och Beerestrüsch.
Dat eß janj praktisch, dänn su kann
vam Jaadewäÿsch us eefach dann
me Knuÿschele on Wimmele ⁶
deräk vam Struch verkimmele.
Met Zucker opjekauch, dat jit
janj läckere Schelee on Tütt ⁷.

Et jit och su-n, wie ze erwaade,
die han-e jröttere Stöck Jaade
met Qbsbööm dren. Die komme
ÿsu an Äppel, Biÿere, Promme,
han usse Knöppschere ⁸ on Muhre
och sööße Kiÿsche (ode suure).

¹ Fäden abziehen ² enthülsen ³ an Eingemachtem
⁴ trocknet ⁵ Brombeeren ⁶ Johannisbeeren ⁷ Marmelade ⁸ Rosenkohl

Ene Jaadezong us Pöhl on Droht
jeet koom em Läëve ens kapott.
Jedauch ene äschte Jaadejäck
hät jäë ene Jaade met en Häck.
Su af on zo moß me die schnijje
on bruch dofür en Häge-Schie ¹.
Vür Johre moët em Alljemeene
me die met beede Häng bedeene.
Hü jit et met on ohne Stäcker
elektrische van Black & Decker TM .

Ene Jäedener seng ganze Stolz,
dat eß e Jaadehuus us Holz.
Zweij Fenstereschere on en Dür
als Enjang met en Schau ² dofür,
fü Schöpp on Rääsch on Jaadeschohn
no Feëqvend ³ henzedonn,
fü Botz on Wirkskihl opzehange,
bej Rään et Wawße opzefange.
Dat lööf vam Daach ganz eefach en
e Räänfawß ⁴, dat do steet, çren.
Su kamme dann völl bässere
dr Jaadeboëm bewässere.
On usse draa steet a de Wank
als Setzjeläjäheet en Bank;
fü Bonnestäcke e Jeställ,
ene Jaadejrill – eventuäll.

Me darf – et eß faß füze Laache –
met Äepelsloof ⁵ kee Fүүr mi maache;
dänn Äepel en de Äisch ⁶ ze broëne,
eß wäje Ömwältschotz verboëne.
Dat zejsch, wie och dä kleene Mann
bej os et Klima rätte kann.

¹ Heckenschere ² Riegel ³ Feierabend ⁴ Regenfass
⁵ Kartoffellaub ⁶ Asche

Me kann ene Schreberjäedener fröore,
of et sisch luhnt, sisch su ze ploore.
Dauch statt si Jaadewerk ze rühme,
fenk dä ze-iesch ens aa ze küüme ¹:
zällt op, wat alles vörrisch Johr
verhaarelt ² on befroere wor.
Dann wit-e better sisch beklaare,
dat Prommebööm ze wennisch draare,
de Äppel send de leißte Johre
och nemmi, wie se fröoje wore.
Beklaach sisch övve Onjeziefe
on ömjeknickde Öllischpiefe ³.
De Bloomekühl sen völl ze kleen,
de Muhre könnte deckere sen,
de Fäldschlaat wör net rischtisch jrön,
de Pettezellige köem ⁴ net schön.

»On övvehaup – me maat jet met!
Em Jaade wirke luhnt sisch net!
Me fröoch sisch dröm jelääjentlich:
Wat soll dat Janze eejentlich?«

Wer sisch dat aahüet, sollt wahl meene,
et hött bej su Jeküüms ⁵ dann eene
die Jaadeärbet kotzesatt.
Dauch säät dä drop – me ahnt et at –
met Jlanz em Bleck no'n kotte Paus:

»Nääks Fröhjohr jeet et werrem lauß!«

¹ klagen, stöhnen ² verhagelt ³ grüne Zwiebelstängel ⁴ käm
⁵ Wehklagen